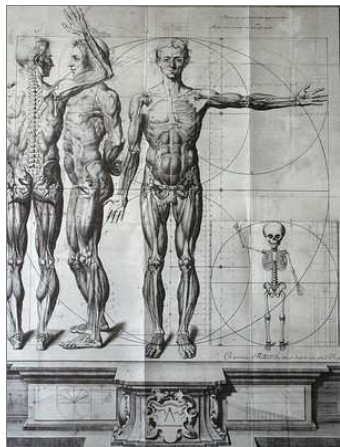

Associacions col·laboradores

Baixrelleu en la porta d'accés a l'antiga Facultat de Medicina (Jardins de l'antic Hospital. València ciutat).

Làmina per a l'Atlas Anatómic

Gravat del Port de València

Tots els dies 9

11 de juny de 2016
(Jardins de l'antic Hospital. València ciutat)

(Crisòstom Martínez, gravat atribuït a F. Barberà)

Crisòstom Martínez Sorlí
(València, 1638-Flandes, 1694)

Convencio Valencianista
cvalencianista@gmail.com

CRISÒSTOM JOSEP ALEIXANDRE MARTÍNEZ SORLÍ

(València c. 1638 – Flandes, 1694)

Crisòstom Martínez naix en novembre de 1638 en València ciutat, en el si d'una família de teixidors; son pare sabem que era velluter. De jove orientà la seua vocació a l'art pictòric. Fon discípol de Jacint Jeroni Espinosa, qui ho havia segut de Ribalta.

No se tenen moltes notícies de la seua vida, encara que són molts els tractadistes que han donat referències d'ell, pero sobretot de la seua obra com a gravador i anatomista. De lo poc que se sap és que als quaranta anys gojava d'un gran prestigi com a gravador, i d'ell se conserven huit gravats, un de gran tamany que representa el port de València, el qual s'estava construint en el seu temps.

En eixos anys l'Universitat de València contava en les primeres càtedres d'Anatomia i de Cirurgia de tota Espanya. També era l'època del moviment científic dels Novators, que va introduir la Medicina i la Ciència modernes en València i al que va pertànyer Tomás Vicent Tosca -el Pare Tosca-, qui fon un dels impulsors més notables d'este moviment. En l'aspecte mèdic-científic suponia posar-se a l'altura d'Europa abandonant la teoria galènica i optant pel método científic.

Crisòstom tingué molta relació en els meges valencians més reconeguts del seu temps, sobretot en Joan Batiste Gil de Castelladas, catedràtic de la Facultat de Medicina. Pot ser esta fon la raó per la qual en 1680 va començar a treballar en un "Atlas d'anatomia de l'home". La matèria interessava tant als meges com als artistes. Arribà un moment en el que el treball estava molt avançat, pero per a acabar-lo era necessari anar a l'estranger, puix en eixe moment els procediments del gravat estaven més avançats fora, especialment en França.

"Esquelets i ossos", aiguafort de Crisòstom Martínez

El claustre de l'Universitat i les autoritats del Cap i Casal sollicitaren autorisació del rei, llavors Carles II, per a proporcionar-li una ajuda econòmica a fi de preparar l'edició de l'atles anatómic; esta ajuda li fon concedida en 1686. La documentació burocràtica

d'este cas, que encara es conserva, nos ha donat l'informació que es coneix de la vida del nostre gravador.

En juliol de 1687 arribà a París i allí s'estajà en el Collège de Montaigu, centre que encara existix i en el qual s'estajaven la majoria dels espanyols que arribaven a la capital parisenca per a estudiar. En ell havia vixcut un altre valencià il·lustre, Lluís Vives. Crisòstom immediatament es va posar en contacte en Guichard Joseph du Verney, anatomiste de reconegut prestigi, membre de l'Académie des Sciences de França.

En 1689 Espanya s'havia alineat en la Lliga dels Augsburgs, o Gran Aliança, i entrà en enemistat en França. Este fet provocà un gran perjudici per a Crisòstom, ya que se'l considerarà, per la seua procedència, un personage hostil, quan no enemic de la monarquia francesa de Lluís XIV. No oblidem que Crisòstom era un pensionat del monarca espanyol.

Els francesos que el tractaren i que van escriure sobre ell dien que "estudiava continuament i feya vida molt retirada". Els seus estudis se basaven en la dissecció de cossos humans. Examinava i media les seues despulles, fent dibuixos i anotacions. Treballava també en el microscopi, aparat revolucionari en eixe moment, sent ell u dels primers microscopistes espanyols.

En 1690 va ser acusat d'espionage, per lo que hague de fugir a Flandes, l'actual Bèlgica. No sabem res més d'ell a partir d'esta data. Un capellà, el pare Josep Rodríguez, afirmà en la seua obra *Biblioteca Valentina* (València, 1779) que morí en Flandes en 1694.

L'atlas proyectat mai va ser editat. Només s'edità un gravat de gran tamany dedicat a l'estudi de les proporcions, en tres figures humanes escorçades i una figura infantil, que es una notable obra d'art.

En l'Archiu Històric Municipal de València ciutat se conserven cartes que nos donen informació de la seua vida, dihuït planches anatómiques, set manuscrits seus en l'explicació d'elles i un text titulat "Generalitats dels ossos".

La seua és una figura molt important de la ciència i de l'art valencians.

Model de microscopi usat per Crisòstom